

Fig. 84. 262, G¹, G², G³. Vreta klostets kyrka. Rekonstruktion av gavelhällar. Teckningar E. Lundberg (ATA).

264. Kungsbros, Vreta klostets sn.³³

Litteratur: Svenska Magazinet 1766, s. 814; [P. W.] T[holande]r i Iduna, häfte 5³⁴ 1813³⁵, s. 53³⁶; E. G. Geijer i Svea Rikes häfder 1825, s. 156.³⁷

Denna runsten från Vreta kloster är känd blott genom följande uppgifter i *Svenska Magazinet*³⁸ 1766:

Berättelse om en Urna, eller Kjäril med aska och små brända ben, funnen vid Kungsbros; af Hr. Tiburtz Tiburtius, Prost i Wreta-Kloster. Den insändes til Kongl. Vetenskaps-Academien, af hvilken Hr. Prosten Tiburtius är Ledamot; men såsom ämnet egentligen hörer til våra Antiquiteter, har det blifvit lämnat til Utgifvaren af Sv. Magazinet, at der införas.

»När grunden skulle läggas, år 1760, i Maji månad, til et Bryggghus, vid Öfverste-Bostället Kungsbros, i Gullbergs Härad, och Wreta-Klostets Socken, tätt ut med Motala Ström, gräfdes något djupt för en hörnsten, vid pass sju alnar i-från Ström-brädden. Under gräfvandet kommo arbetarena på en stark stenmur, så at de måtte gripa til järnstötar, eller här så kallade hotstänger, at dermed arbeta sig igenom. Efter nog drygt arbete, fingo de hål på muren, och tykte sig då i muren finna någon öppning: men en flat sten, gjorde ännu i öppningen något motstånd; hvarföre de derpå med al kraft stötte; så at stenen sprang sönder, då något klingande ljud hördes. Cammereraren Herr Fredric Borgström, som då stod hos arbetarena, bad den plåcka undan stenbitarna, då han fant, at stenen varit rund, som en talrik, teknad med Runor på öfversta sidan, och tjent til lock på et Metall-käril, som stod derunder. Cammerer Borgström tog straxt up detta Metall-käril, och sprng dermed in i sin Kammare, i tanka, som han sielf sagt, at deruti finna något dyrbart: men då han altsammans på bordet uthvålfde, fant han ej annat än aska, och några små hvita benskärfvor. Han märkte då hvartil det varit brukat, och gick ut til arbetarena, at uphämta de Runeristade stenbitarna af locket, samt en bit af Kjärelets handtag, som blifvit afstött: men arbetsfolket hade kastat stenarna i strömmen, och biten af grepen fants ej heller.

Kjärelet är af en klingande Klock metall gjutit, i vigt, utom det förlorade stycket af handtaget, två och en half mark, fem tum högt, peripherien i botten $12\frac{2}{8}$ tum, högre up $15\frac{3}{8}$ tum, och i öfversta brädden $7\frac{3}{8}$ tum. På ena sidan, up emot öfversta brädden är en skjöld, som ej vist kan sägas, antingen den i sielfva gjutningen är ditsatt, eller sedan dit graverad, eller stucken, med något hvast verktyg. Denna skjöld är märkt med tvenne kors-märken, det ena öfver det andra, hvilka mig i början nog brydde; men då jag i ändarna på det öfra kors-märket nog tydeligen fant Thors hammare, tyckte jag mig böra sluta, at det nedra kors-märket äfven bestått af Thors hamrar, fast sielfva hammaren af tiden blifvit mera borttjärd. Stor skada var, at det Runristade sten-locket förkom; ty det torde kunnat gifva något ljus, uti vår Svenska Historia. Tvenne ting förekomma mig dock, vid alt detta, nog märkeliga. Först, at våra Förfäder allaredan i Bränn-åldern haft sig Kalkens nytta och bruk ekant, ehuru de långt efter denna tiden, upförde sina skansar, och bålverk, af trä, torf och stora buller-stenar, utan murning; ty denna murade Kista, hvaruti Kjärelet stod, var af ganska fast kalkbruk sammansat. Sedan at denna murning ej ar mera än 7 alnar ifrån Motala Ströms brädd, och ej öfver en aln högre, än vatnets nuvarande medelmåttiga högd uti Strömmen. Kjärelet är af hotstängens tryckande något bräkt, i öfversta brädden. Men annars behållit, och skal med första lägenhet upsändas. Wreta-Kloster den 29 Okt. 1766.»

Fyndets nuvarande befintlighet har ej kunnat utrönas.

³³ Föremålet har signum Ög N264 i Samnordisk runtextdatabas (2020).

³⁴ Wessén skriver i marginalen: »häfte?». Uppgiften om häfte är här tillagd.

³⁵ Nordén skriver 1814, bör dock vara 1813, se nästa fotnot.

³⁶ [Nordéns fotnot] »Antikvarien Erik Floderus har gjort mig uppmärksam på notisen i Iduna.» Utgivaren noterar att i Iduna, femte häftet 1813, står: »I Wreta Klostets Socken uti Östergötland, fanns år 1760 en sådan häll, till formen alldeles rund, försedd med Rune-Inskrift». I andra upplagan 1819 avslutas texten med »Rune-Inskriften».

³⁷ Geijers uppgift, som Nordén ej noterat, lyder: »Efter en berättelse af Prosten Tiburtius i Svenska Magasinet för Novbr. 1766, skall i Wretaklostets socken i Östergötland vid en gräfning en murad grift funnits, och inuti en metallurna, betäckt med en sten, som haft runinskrift. Men då den genast förkom och förstördes, har den ej blifvit undersökt.»

³⁸ Titeln bör dock vara *Svenska Magazinet*, efterföljaren *Svenska Magazinet* började ges ut först 1767.

Detta dokument ingår i en digital utgåva av Arthur Nordéns supplement till Erik Brates Östergötlands runinskrifter. Manuset avslutades 1947 och var tänkt att tryckas 1948. Utgåvan publiceras fritt tillgänglig på Internet.

Texten innehåller inte nyare litteraturreferenser än 1947 och tar ingen hänsyn till modern runforskning och måste därför användas med stora reservationer. Arbetet med utgåvan avslutades 2024-12-31.